

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 645/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **MEX REAL a. s.**, Gagarinova 10A, Bratislava, zastúpenej LEGAL CARTEL s. r. o., Na Hrebienku 40, Bratislava, proti uzneseniam Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 6C/9/2019-346 z 21. marca 2023, č. k. 6C/9/2019-370 z 18. apríla 2023 a č. k. 6C/9/2019-372 z 25. mája 2023 a proti uzneseniu Okresného súdu Trenčín č. k. PB-6C/9/2019-381 z 13. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 6C/9/2019-346 z 21. marca 2023, uznesením Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 6C/9/2019-370 z 18. apríla 2019, uznesením Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 6C/9/2019-372 z 25. mája 2023 a uznesením Okresného súdu Trenčín č. k. PB-6C/9/2019-381 z 13. júna 2023. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd všetky napadnuté rozhodnutia zrušil a prikázal Okresnému súdu Trenčín, aby vo veci návrhu na oslobodenie od zaplatenia súdneho poplatku za dovolanie opätovne konal a rozhodol. Zároveň žiada o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. V prípade, že sa ústavný súd nestotožní s argumentáciou týkajúcou sa opätovného rozhodnutia o návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku, sťažovateľka alternatívne od ústavného súdu žiada, aby vyslovil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením z 25. mája 2023 a napadnutým uznesením z 13. júna 2023. Zároveň žiada, aby ústavný súd predmetné uznesenia zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Trenčín na ďalšie konanie. Rovnako žiada o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 5 000 eur a náhradu trov konania.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupovala ako žalobkyňa v spore o náhradu škody. Po rozhodnutí Krajského súdu v Trenčíne ako odvolacieho súdu podala proti jeho rozsudku 10. februára 2023 dovolanie. Návrhom z 15. marca 2023 požiadala o oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie. Okresný súd Považská Bystrica napadnutým uznesením z 21. marca 2023 nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdneho poplatku. Sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu zamietol Okresný súd Považská Bystrica napadnutým uznesením z 18. apríla 2023.

4. Následne Okresný súd Považská Bystrica napadnutým uznesením z 25. mája 2023 dovolacie konanie zastavil. O sťažnosti sťažovateľky rozhodoval Okresný súd Trenčín ako nástupnícky súd, ktorý sťažnosť napadnutým uznesením z 13. júna 2023 zamietol. Sťažovateľka podala 25. augusta 2023 generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora, ktorý bol odložený upovedomením z 19. septembra 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka nesúhlasí s napadnutými rozhodnutiami o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku za dovolanie a spochybňuje ich správnosť. Okresný súd Považská Bystrica sa nesprávne vysporiadal s jej argumentami a neprihliadol na to, že je dlhodobo v strate, neprodukuje žiadne zisky, čo je okrem iného spôsobené aj sporom v predmetnej právnej veci. Sťažovateľka svoje pomery osvedčila výpisom zo všeobecne uznávaného internetového portálu finstat.sk, ktorý však nestačil Okresnému súdu Považská Bystrica na preukázanie hospodárskej situácie sťažovateľky, a preto poukázala v sťažnostnom konaní na svoje účtovné závierky, ktorých závery boli zhodné s údajmi z portálu finstat.sk. Okresný súd Považská Bystrica však v napadnutom uznesení z 18. apríla 2023 uviedol, že opísanie rozhodujúcich skutočností nemožno nahradiť odkazom na dôkazy. Sťažovateľka s uvedeným názorom nesúhlasí, pretože odkaz na účtovné závierky mal slúžiť iba na to, čo bolo preukázané výpisom z portálu finstat.sk. Sťažovateľka sa preto domnieva, že Okresný súd Považská Bystrica uvedeným postupom porušil jej základné právo na prístup k súdu, keďže postupoval reštriktívne, bez spojitosti s jej predošlou argumentáciou.

6. Okresný súd Považská Bystrica nesprávne prezentoval, že finančnú stratu považuje za súčasť podnikateľského rizika, ktoré nemožno prenášať na štát prostredníctvom úľav z poplatkovej povinnosti, pretože by došlo k zvýhodňovaniu neúspešných podnikateľov pred úspešnými. Tento argument považuje sťažovateľka za neudržateľný. Oslobodenie od poplatkov je inštitút, ktorý má slúžiť na odstránenie prekážky práva na prístup k súdu a nie je v žiadnom prípade viazaný na úspešnosť alebo neúspešnosť v podnikaní. Pripustením argumentácie Okresného súdu Považská Bystrica by išlo o diskrimináciu, keďže Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) nerozlišuje fyzické osoby od právnických osôb. Všetky subjekty tak majú rovnaký nárok na oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom len pri právnických osobách sa vyžaduje posudzovanie podnikateľského rizika. Konajúci súd nie je schopný pri posudzovaní objektívne určiť, ktorý subjekt je schopný poplatok zaplatiť a ktorý nie. Výklad prezentovaný Okresným súdom Považská Bystrica je ústavne nekonformný, čo konštatoval aj Najvyšší súd Slovenskej republiky a ústavný súd vo viacerých rozhodnutiach.

7. Druhá línia sťažnostnej argumentácie sa odvíja od názoru sťažovateľky, že ju mal Okresný súd Považská Bystrica po nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku opätovne vyzvať na jeho zaplatenie a až po nezaplatení poplatku po opätovnej výzve mal konanie zastaviť. Je bežnou praxou, že po podaní návrhu sporové strany vyčkávajú na výzvu súdu, čo bol aj prípad sťažovateľky. Následný procesný postup súdu nie je upravený v žiadnom procesnom predpise. Okresný súd Považská Bystrica však mal postupovať tak, aby nedošlo k odopretiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).

8. To, že Okresný súd Považská Bystrica sťažovateľku opätovne nevyzval na zaplatenie súdneho poplatku a konanie zastavil, porušuje princíp právnej istoty a princíp legitímnych očakávaní. Sťažovateľka mala legitímne očakávanie, že po vydaní napadnutého uznesenia z 18. apríla 2023 ju Okresný súd Považská Bystrica opätovne vyzve na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie. Okresný súd Považská Bystrica však k danému kroku nepristúpil a rovno vydal uznesenie o zastavení konania. Na podporu svojej argumentácie sťažovateľka odkázala na viaceré rozhodnutia, kde všeobecné súdy po nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov poplatníkov opätovne vyzvali na ich zaplatenie. Rovnaký názor je podľa sťažovateľky prezentovaný aj odbornou verejnosťou v oblasti práva.

9. Sťažovateľka je toho názoru, že je úlohou ústavného súdu vyriešiť právnu otázku, či v prípade nevyhovenia návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku sú konajúce súdy povinné poplatníka opätovne vyzvať na zaplatenie súdneho poplatku a až po tomto nezaplatení konanie zastaviť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy) napadnutými uzneseniami okresných súdov. Sťažovateľka nesúhlasí so skutočnosťou, že nebola oslobodená od súdneho poplatku za dovolanie, a ani so skutočnosťou, že ju Okresný súd Považská Bystrica po nevyhovení návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku opätovne nevyzval na jeho zaplatenie a konanie zastavil.

III.1. K napadnutému uzneseniu z 21. marca 2023 a napadnutému uzneseniu z 25. mája 2023:

11. Napadnuté uznesenia z 21. marca 2023 a 25. mája 2023 vydal vyšší súdny úradník. Podľa § 239 ods. 1 CSP proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému vyšším súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na jeden zo základných princípov konania o ústavných sťažnostiach, ktorým je princíp subsidiarity. Ústavný súd v zmysle uvedeného princípu zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

12. Obe uznesenia boli predmetom prieskumu zo strany okresných súdov v príslušných sťažnostných konaniach iniciovaných na základe sťažností sťažovateľky, čo vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy predmetnými napadnutými uzneseniami a zakladá dôvod na odmietnutie

týchto častí ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomocí na jej prerokovanie.

III.2. K napadnutému uzneseniu z 18. apríla 2023 a napadnutému uzneseniu z 13. júna 2023:

13. Zásah do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vidí sťažovateľka aj v obsahu oboch uznesení, ktorými sa rozhodlo o jej sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka. Ide o napadnuté uznesenie z 18. apríla 2023, ktorým Okresný súd Považská Bystrica nevyhovel sťažnosti proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku, a napadnuté uznesenie z 13. júna 2023, ktorým Okresný súd Trenčín nevyhovel sťažnosti proti uzneseniu o zastavení dovolacieho konania.

14. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

15. Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 55/02, III. ÚS 108/02, IV. ÚS 158/04, I. ÚS 109/06, III. ÚS 175/2020).

16. Napadnuté uznesenie z 18. apríla 2023 nadobudlo právoplatnosť 28. apríla 2023 a napadnuté uznesenie z 13. júna 2023 nadobudlo právoplatnosť 30. júna 2023. Sťažovateľka odvodzuje zachovanie lehoty na podanie ústavnej sťažnosti od doručenia upovedomenia Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky o odmietnutí jej podnetu na podanie dovolania generálneho prokurátora.

17. Ústavný súd sa v minulosti vyjadril, že počítanie lehoty na podanie ústavnej sťažnosti od doručenia upovedomenia o odložení podnetu na podanie mimoriadneho dovolania nemá právnu relevanciu, pretože podnet na podanie mimoriadneho dovolania nie je opravným prostriedkom a jeho iniciátor nemá právny nárok na jeho podanie (III. ÚS 34/2015, podobne IV. ÚS 564/2018, I. ÚS 525/2019). Rovnaký záver platí aj pre podnet strany na podanie dovolania generálneho prokurátora v zmysle § 458 ods. 3 CSP. Zákon o ústavnom súde priznáva účinky predĺženia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti len v prípade takých mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré sú v priamej dispozícii sťažovateľa a ktoré sú efektívne spôsobilé priviesť sťažovateľovi úspech vo veci (IV. ÚS 85/2020). Podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora takéto parametre nespĺňa.

18. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd konštatuje, že v častiach týkajúcich sa napadnutých uznesení vydaných sudcom bola ústavná sťažnosť podaná po uplynutí zákonom ustanovenej dvojmesačnej lehoty. Ústavný súd preto nebol oprávnený zaujať vecné stanovisko k argumentácii sťažovateľky a odmietol ústavnú sťažnosť v týchto častiach podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej oneskoreného podania.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu